

ОСОБЛИВОСТІ ТОРГОВЕЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

©2021 ПТАЩЕНКО О. В., ВОВК В. А.

УДК 336:339.9
JEL: F19; F49; F63

Птащенко О. В., Вовк В. А. Особливості торговельного співробітництва України в сучасних умовах глобалізації

У статті розглянуто основні особливості високотехнологічної сфери та можливості торговельного співробітництва в ній. Технологічний прогрес повністю змінив структуру сучасної світової економіки. Завдяки технологіям в даний час розроблено нові види діяльності, багато з яких є ефективними та високорентабельними. Класичним прикладом впливу впровадження високих технологій у повсякденне життя є поява та використання нової інформаційної технології. Завдяки широкому використанню нової технології зв'язку різко знизилася витрати на передачу голосу, даних, тексту, зображень, а також міжнародна плата за передачу інформації. Швидка передача даних (наприклад, електронною поштою, по Інтернету) та телеконференції забезпечили сучасній економіці комунікації та можливість вести бізнес по всьому світу, дозволяючи значно збільшити швидкість операцій і, таким чином, отримувати збільшений прибуток. За даними Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільськогосподарства України, торговельне співробітництво у високотехнологічній сфері можна розділити на декілька напрямів: IT-індустрія, оборонна промисловість, енергетичний комплекс, аерокосмічна галузь. Так, близько 85% енергетичної та нафтогазової техніки експортується протягом року. Основними напрямками експорту є Росія, Казахстан, Туркменістан, Узбекистан, Азербайджан та ОАЕ. Таким чином, енергетичні та нафтогазові підприємства є менш сприйнятливими до кризових явищ в економіці за останні декілька років. Це пов'язано з тим, що робота підприємств цих секторів в основному базується на довгострокових контрактах, більшість з яких обслуговують проекти з будівництва газопроводів, нафтопроводів та реконструкції електростанцій. Такі проекти продовжують фінансуватись країнами Центральної Азії. Незважаючи на деякі значні успіхи в таких галузях, як аерокосмічна промисловість, виробництво енергетичного обладнання, важке та транспортне машинобудування та деякі інші, стан галузі в цілому не відповідає сучасним вимогам як вітчизняної економіки, так і світу. Перш за все, Україні бракує низки високотехнологічних галузей, які визначають експортні позиції. За якістю та технологічними рішеннями електронні вироби, побутова техніка, сільськогосподарські та дорожньо-будівельні машини, а також ряд інших товарів значно поступаються іноземним аналогам. Під технологічним обміном чи торговельним співробітництвом у високотехнологічній сфері у широкому сенсі можна розуміти майже весь спектр міжнародних економічних відносин, включаючи купівлю-продаж патентів та ліцензій, торгівлю товарами та надання послуг.

Ключові слова: глобалізація, торгівля, торговельне співробітництво, високотехнологічна сфера, співробітництво, інтеграція, глобалізаційний процес.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-4-42-47>

Рис.: 2. **Бібл.:** 12.

Птащенко Олена Валеріївна – доктор економічних наук, доцент, професор кафедри міжнародних економічних відносин, Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця (просп. Науки, 9а, Харків, 61166, Україна)

E-mail: Olena.Ptashchenko@hneu.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-2413-7648>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/3833408/olena-ptashchenko>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57215814236>

Вовк Володимир Анатолійович – кандидат економічних наук, доцент, доцент, кафедра міжнародної економіки та менеджменту, Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця (просп. Науки, 9а, Харків, 61166, Україна)

E-mail: Volodymyr.vovk@hneu.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1140-3273>

UDC 336:339.9
JEL: F19; F49; F63

Ptashchenko O. V., Vovk V. A. Features of Ukraine's Trade Cooperation in the Current Conditions of Globalization

The article considers the main features of the high-tech sphere and the possibility of trade cooperation therein. Technological progress has completely changed the structure of the modern world economy. Thanks to the technologies, novel activities have been developed, many of which are efficient and highly profitable. A classic example of the impact of the introduction of high technologies in everyday life is the emergence and use of new information technology. Due to the widespread use of new communication technology, the transmission cost of voice, data, text, images, as well as international fees for the transmission of information have sharply decreased. Fast data transfer (e.g. e-mail, via the Internet) and teleconferences have provided economy with modern communication and the ability to do business around the world, allowing to significantly increase the speed of operations and thus receive increased profits. According to the Ministry of Economic Development, Trade and Agriculture of Ukraine, trade cooperation in the high-tech sphere can be divided into several directions: IT industry, defense industry, energy complex, aerospace industry. Thus, about 85% of energy and oil and gas equipment is exported during a year. The main export destinations are Russia, Kazakhstan, Turkmenistan, Uzbekistan, Azerbaijan and the UAE. Therefore, energy, oil and gas companies are less susceptible to the crisis in the economy over the past few years. This is due to the fact that the work of enterprises in these sectors is mainly based on long-term contracts, most of which serve projects for the construction of gas pipelines, oil pipelines and the reconstruction of power plants. Such projects continue to be financed by Central Asian countries. Despite some significant successes in such industries as aerospace, energy equipment production, heavy and transport engineering, and some others, the state of the industry in general does not meet the modern requirements of both the domestic and the world economy. First of all, Ukraine lacks a number of high-tech industries that determine export positions. The quality and technological solutions of electronic products, household appliances, agricultural and road-building machines, as well as a number of other goods are significantly inferior to foreign counter-parts. Technological exchange or trade cooperation in the high-tech sphere in a broad sense can be understood almost the entire range of international economic relations, including the purchase and sale of patents and licenses, trade in goods and services.

Keywords: globalization, trade, trade cooperation, high-tech sphere, cooperation, integration, globalization process.

Fig.: 2. **Bibl.:** 12.

Ptashchenko Olena V. – D. Sc. (Economics), Associate Professor, Professor of the Department of International Economic Relations, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics (9a Nauky Ave., Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: Olena.Ptashchenko@hneu.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-2413-7648>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/3833408/olena-ptashchenko>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorid=57215814236>

Vovk Volodymyr A. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor, Department of International Economics and Management, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics (9a Nauky Ave., Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: Volodymyr.vovk@hneu.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1140-3273>

На теперішній час виробництво та промислова сфера утворюють єдину систему взаємопов'язаних комплексів, галузей і сфер, кожна з яких залежить від іншої. Серед галузей, що мають найбільш позитивний вплив, виділяється машинобудування. Виробництво машин формує основу ефективної господарської діяльності інших галузей народного господарства, забезпечуючи їх машинами, обладнанням, інструментом, саме тому можна стверджувати, що це є головним елементом основних фондів. Місце машинобудування в загальному обсязі експортованої продукції значною мірою визначає рівень науково-технічного розвитку країни, відображає здатність економічної системи використовувати відновлювані ресурси для свого кількісного та якісного зростання. Розвиток машинобудування є актуальним питанням для ефективного використання ресурсного потенціалу України та зростання конкурентоспроможності у світовому економічному просторі.

Міжнародний поділ праці зі спеціалізацією виробництва заклав основи виникнення світового ринку, який будувався та розвивався на основі внутрішніх ринків, поступово виходячи за межі національних кордонів. Виникнення простої форми внутрішнього ринку стосується початкової стадії формування товарної економіки на основі поділу праці, коли все, що призначене для продажу, продається самим виробником безпосередньо покупцеві, а все, що купується, негайно оплачується та приймається покупцем. З'явилися національні ринки товарів, у межах яких роздрібні ринки відділилися від оптових. Виникли ринки праці, ринки капіталу. Частина ринків стала орієнтуватися на іноземних покупців.

Машинобудування є основою економіки країни та являє собою необхідний базис для розвитку національної економіки. У сучасних умовах він відіграє надзвичайно важливу роль у прискоренні науково-технічного прогресу. Вивільняючи засоби виробництва для різних сфер господарства, машинобудування забезпечує механізацію та повну автоматизацію виробництва. Ринок продукції машинобудування відіграє важливу роль для технологічної, енергетичної та економічної безпеки країни, оскільки ступінь еко-

номічного розвитку країни залежить від рівня виробництва продукції машинобудування та їх технічного вдосконалення. Ринок машинобудування включає виробництво таких стратегічних товарів, як обладнання для інших галузей, автомобілів, оборонних товарів.

Сьогодні людське життя вже неможливо уявити без машин: ні на виробництві, ні в секторі послуг, ні в повсякденному житті. На виробництво інструментів машинобудування суттєво впливає швидкість і спрямованість науково-технічного прогресу в інших галузях народного господарства, що, своєю чергою, повинно приводити до зростання основних економічних показників.

Якщо звернути увагу на розподілення виробництва високих технологій та їх взаємозв'язок з машинобудуванням, то основні напрями виробництва розподілено таким чином (рис. 1).

Саме тому актуальності набуває розгляд особливостей торговельного співробітництва у сфері високих технологій.

Продукція машинобудування поставляється як проміжні товари до таких галузей промисловості, як електронна техніка, автомобілебудування, медичне обладнання, виробництво інструментів тощо. Існує ціла група галузей, що спеціалізуються на автомобільній промисловості та виробляють компоненти, необхідні для функціонування транспортного обладнання. Машинобудування зазнає коливань в економічному середовищі набагато більшою мірою, ніж інші галузі економіки. Це сильно залежить від інвестиційної активності компаній, які купують машини й обладнання. Ці однобічні відносини постійно піддають машинобудування циклічним змінам попиту. Як результат, машинобудування знаходиться в центрі процесу змінних криз та економічного піднесення. Воно посідає перше місце у світі серед інших галузей за кількістю зайнятих і за вартістю продукції. Обсяг виробництва в машинобудуванні залежить від попиту на продукцію кінцевого споживача. Це, своєю чергою, призводить до чергування економічних злетів і падінь у світовому машинобудуванні [6].

Рис. 1. Відношення високих технологій до машинобудівної промисловості

Джерело: складено на основі [1; 2; 4; 9].

За даними Світового банку [5], близько 90% високотехнологічної продукції припадає на США, Китай, Японію, Росію та країни Західної Європи. Але при цьому за багатьма напрямками лідерами є такі країни: США, Японія, Німеччина, Великобританія, Франція, Росія, Іспанія, Китай, Бразилія. Щодо інших країн, то на їх частку припадає суттєво менша кількість виробленої високотехнологічної продукції. Значимо, що економічно нерозвинені країни мають частку такої продукції на рівні 20%. Так, виробництво високотехнологічної продукції потребує наявності висококваліфікованих кадрів, розвинутої наукової бази, стимулювання трансферу технологій і розвиток економіки знань. Усі ці риси характерні для високотехнологічних країн і зумовляють загальний розвиток та інформатизацію суспільства.

Проблематикою розвитку високотехнологічного ринку сьогодні займаються такі зарубіжні вчені, як К. Крістенсен, Р. Моріарті, Д. Мур, М. Рейнер, Г. Рігз, С. Слейтор та інші. Також слід виділити відчизаних науковців, що займаються інноваційною сферою та інноваційним розвитком, а саме: С. Ілляшенко, М. Йохна, І. Отенко, Р. Патора, П. Перерва, В. Пономаренко, Л. Федулова, Н. Чухрай та інші.

Аспекти торговельного співробітництва в галузі високих технологій знайшли своє відображення в роботах Резнікової Н., Хаджинова І., Сохацької О., Зварича Р., Савельєва Є. та інших.

Але при цьому зазначимо, що багато аспектів саме торговельного співробітництва країн у галузі високих технологій є актуальними та, через постійні зміни глобального середовища, набувають особливих рис і напрямів для подальших досліджень.

Метою дослідження, наведеного в цій роботі, є визначення особливостей торговельного співробітництва країн у високотехнологічній галузі та можливості в цьому напрямі для України.

Основна мета розвитку машинобудування в Україні – просування продукції на світовий ринок і задоволення внутрішнього попиту. Цього можна досягти шляхом реорганізації й оптимізації машинобудування, що забезпечить його конкурентоздатність.

До факторів зовнішнього середовища, що впливають на ефективність роботи машинобудівного підприємства, належать ті, на які підприємство не може впливати самостійно, наприклад державне регулювання, політична нестабільність, загальний розвиток економіки тощо. В умовах ринкових відносин, які характеризуються високим рівнем невизначеності, внутрішнє середовище кожного підприємства формується під впливом змінних складових зовнішнього середовища, що мають прямий і опосередкований вплив на всі процеси, що відбуваються на підприємстві.

На розвиток зовнішньоекономічної діяльності машинобудівних підприємств України на сучасному етапі впливають такі фактори [1]:

- ✦ нестабільність політичної та економічної ситуації в Україні, проблеми з визначенням стратегічних напрямів зовнішньоекономічної політики;
- ✦ воєнний конфлікт на сході країни;
- ✦ командно-адміністративна система управління та відсутність професійних менеджерів;
- ✦ відсутність інноваційних розробок, надмірне споживання енергії та матеріалів, що призводить до низької ефективності та збитковості при продажу на зовнішніх ринках;
- ✦ несистемність зовнішньоекономічних операцій, відсутність постійних продажів і довгострокових договірних коопераційних зв'язків;
- ✦ економічна криза, коливання валютного курсу та критична нестача фінансових та інвестиційних ресурсів;

- ✦ незадовільна мотивація персоналу машинобудівних підприємств, насамперед через низьку заробітну плату, яка навіть в Україні нижча за середній показник по галузі, а також незадовільні умови праці;
- ✦ відсутність уваги уряду до розвитку високотехнологічних галузей та стратегії сталого розвитку [1; 2].

Пріоритетом розвитку суспільства є процес формування п'ятого технологічного укладу, основою якого є інтернаціоналізація науки і технологій, а також поява нового, шостого укладу, що базується на використанні передових технологій. При цьому основою сучасного технологічного розвитку є збільшення частки торгівлі сучасними технологіями на світових ринках і значне зростання національної економіки [2; 7–9].

Високі технології – це нові технології, засновані на сучасному етапі науково-технічного розвитку. Вони призначені для виробництва та доставки продукції, яка відповідає конкретному переліку світових товарних ринків та є пріоритетом науково-технічної та інноваційної політики розвинених країн. Особливістю високих технологій є те, що їх швидкий розвиток змінює ринок і сприяє прискоренню в інших галузях економіки [2; 8].

В умовах сьогодення терміном «високотехнологічний» переважно називають процес виробництва, на який витрачається значна кількість коштів і цей процес є наукомістким. У даний час ця концепція широко поширена: високі технології є частиною технологічної бази в усіх галузях економіки. У промисловому секторі високотехнологічна галузь, як правило, включає ряд інженерних мереж – електронні комп'ютери та екологічне обладнання, авіаційні та ракетно-космічні технології, виробничі роботи та інтегровані засоби автоматизації, радіозв'язок, радіовипромінювання та радіоелектроніка, пристрої. До них належать фармацевтична промисловість, деякі види хімічного виробництва та ядерна промисловість, де частка витрат на дослідження дуже висока [2; 7; 8].

Світовий продаж технологій включає створення закордонних відділень ТНК, участь у спільних підприємствах, експорт та імпорт обладнання, що виробляється компанією, продаж ліцензій тощо.

Загалом міжнародні науково-технічні обміни та співробітництво в цьому напрямі можна класифікувати таким чином [2].

За сферою розподілу:

- ✦ міждержавний;
- ✦ міжрегіональний;
- ✦ регіональний;
- ✦ міжгалузевий.

За способом передачі технологій:

- ✦ комерційна;
- ✦ некомерційна;

- ✦ вертикальна (між головною ТНК і дочірніми компаніями);
- ✦ горизонтальна (між незалежними фірмами).

За змістом переданої технології (у вигляді матеріалу чи інформаційної продукції).

Комерційні відносини в галузі науки і техніки в основному характеризуються передачею права власності на науково-технічні знання або тимчасовим використанням грошей. Некомерційна сукупність – це сукупність різних підходів до науки і техніки, що певним чином впливає на розвиток науки і техніки в країнах-учасниках.

Отже, на *рис. 2* наведемо ознаки постіндустріального розвитку під впливом високих технологій.

У часті країни в міжнародному обміні високими технологіями та в торговельному співробітництві зумовлює їх успіх на світовій арені, а також успіх національних компаній. Поза сумнівом, міжнародна торгівля високими технологіями та торговельне співробітництво є найважливішим чинником залучення країни в інтеграційні процеси.

Сьогодні інноваційні структури відіграють важливу роль у вигляді технопарків, інноваційних кластерів, діяльність яких зосереджена на розробці та застосуванні нових технологій. Розвиток високотехнологічного сектора в країнах можна визначити за обсягом експорту такої продукції.

На підставі даних про структуру міжнародного експорту високих технологій можна зробити висновки про те, що лідирують в цьому питанні країни Європи, а саме: Швейцарія, Франція, Ірландія, Угорщина, а також Велика Британія. Також виділяються країни Північної Америки: США, Канада, Мексика, а також Сінгапур, Китай і Японія. Частка в експорті високих технологій набагато менша в країнах Східної Європи та СНД: Азербайджан – 13,4%, Латвія – 13%, Естонія – 10,5%, Словаччина – 10,3%, Росія – 10%, Хорватія – 8,6%, Болгарія – 7,9%, Польща – 7,8%, Словенія – 6,2%, Україна – 5,9%, Білорусь – 4,4%, Вірменія – 2,9%, Грузія – 2,4%. Позитивно виділяються тільки Угорщина (16,3%) і Чехія (16,1%) [4–6].

Лідерами з продажу ліцензій на виробництво високих технологій є розвинені країни. [5; 9–12]. Серед імпортерів лідирують країни, що розвиваються.

Таким чином, слід зазначити, що торговельне співробітництво у високотехнологічній сфері є перспективним напрямом розвитку міжнародних відносин між країнами, ТНК, підприємствами. Сьогодні торговельне співробітництво України в галузі високих технологій розвивається доволі повільними темпами. Це, передусім, пов'язано з низьким фінансуванням науки та підтримкою наукових розробок. Також до причин зниження рівня співробітництва можна віднести занепад наукових шкіл, недостатню увагу до інноваційних кластерів і недоліки податкового законодавства. Єдиним напрямом у високотехнологіч-

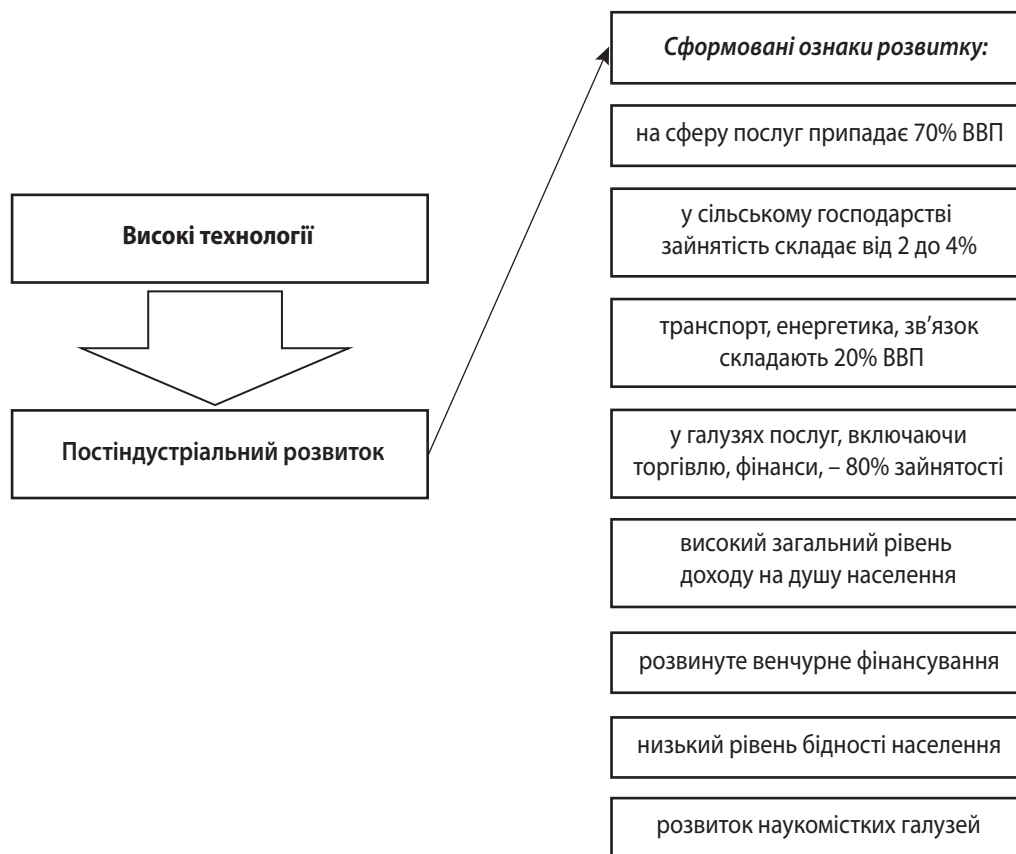

Рис. 2. Ознаки постіндустріального розвитку під впливом високих технологій

Джерело: складено на основі [3–5; 10–12].

ній сфері з постійним зростанням протягом останніх 5 років залишається ІТ-сфера. Але й вона, за прогнозами фахівців, може зазнати трансформаційних змін не на користь нашої державі. ■

ЛІТЕРАТУРА

- Євтушенко Г. І., Куценко В. І., Птащенко О. В. Нова парадигма вдосконалення системи менеджменту в контексті забезпечення економічного розвитку та соціальної безпеки. *Бізнес Інформ*. 2017. № 4. С. 335–340. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2017-4_0-pages-335_340.pdf
- Одотюк І. В. Технологічна структура промисловості України: реалії та перспективи розвитку : монографія. Київ, 2009. 304 с.
- Офіційний сайт Конференції ООН з торгівлі та розвитку (UNCTAD STAT). URL: <https://unctadstat.unctad.org/EN/>
- Офіційний сайт Організації економічного співробітництва і розвитку (OECD). URL: <http://www.oecd.org>
- Офіційний сайт Світового банку (The World Bank). URL: <http://www.worldbank.org>
- Офіційний сайт Статистичної служби Європейського Союзу (eurostat). URL: <http://ec.europa.eu/eurostat>
- Отенко І. П., Птащенко О. В. Методологічні основи дослідження міжнародного маркетингу високих технологій. *Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. Серія «Економічні науки»*. 2019. № 3. С. 27–37. DOI: 10.30857/2413-0117.2019.3.3
- Птащенко О. В., Божкова В. В., Сагер Л. Ю., Сигина Л. О. Трансформації інструментарію маркетингових комунікацій в умовах глобалізації. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2018. № 1. С. 73–82. DOI: <http://doi.org/10.21272/mmi.2018.1-05>
- Птащенко О. В., Телишевська Л. І., Колєдіна К. О. Ефективність екологізації інноваційного розвитку підприємства // *Фінанси підприємств: проблеми теорії та практики* : монографія. Харків : Лідер, 2014. С. 55–69.
- Птащенко О. В. Особливості розвитку міжнародного маркетингу високих технологій в умовах глобалізації. *Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. Серія «Економічні науки»*. 2018. № 2. С. 72–81. DOI: 10.30857/2413-0117.2018.2.7
- Резнікова Н. В., Рубцова М. Ю., Іващенко О. А. Перспективи розвитку стратегій міжнародного маркетингу в умовах глобальної конвергенції. *Ефективна економіка*. 2019. № 7. DOI: 10.32702/2307-2105-2019.7.10
- Резнікова Н. В., Рубцова М. Ю., Рилач Н. М. Інституційні важелі міжнародної конкурентоспроможності національної інноваційної системи: проблема вибору інструментів стимулювання інноваційних підприємств. *Ефективна економіка*. 2018. № 11. DOI: 10.32702/2307-2105-2018.11.14

REFERENCES

Odotiuk, I. V. Tekhnolohichna struktura promyslovosti Ukrainy: realii ta perspektyvy rozvytku [Technologi-

cal Structure of Ukrainian Industry: Realities and Prospects of Development]. Kyiv, 2009.

Ofitsiyni sait Konferentsii OON z torhivli ta rozvytku (UNCTAD STAT). <https://unctadstat.unctad.org/EN/>

Ofitsiyni sait Orhanizatsii ekonomichnoho spivrobitnytstva i rozvytku (OECD). <http://www.oecd.org>

Ofitsiyni sait Statystychnoi sluzhby Yevropeiskoho Soiuzu (eurostat). <http://ec.europa.eu/eurostat>

Ofitsiyni sait Svitovoho banku (The World Bank). <http://www.worldbank.org>

Otenko, I. P., and Ptashchenko, O. V. "Metodolohichni osnovy doslidzhennia mizhnarodnoho marketynhu vysokykh tekhnolohii" [Methodological Frameworks for High Technology International Marketing Research]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu tekhnolohii ta dyzainu. Seriya «Ekonomichni nauky»*, no. 3 (2019): 27-37.
DOI: 10.30857/2413-0117.2019.3.3

Ptashchenko, O. V. "Osoblyvosti rozvytku mizhnarodnoho marketynhu vysokykh tekhnolohii v umovakh hlobalizatsii" [International High-Tech Marketing Development Trends in the Context of Globalization]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu tekhnolohii ta dyzainu. Seriya «Ekonomichni nauky»*, no. 2 (2018): 72-81.
DOI: 10.30857/2413-0117.2018.2.7

Ptashchenko, O. V. et al. "Transformatsii instrumentarii marketynhovykh komunikatsii v umovakh hlobalizatsii" [Transformation of Marketing Communications Tools in the Context of Globalization]. *Marketynh i menedzhment innovatsii*, no. 1 (2018): 73-82.
DOI: <http://doi.org/10.21272/mmi.2018.1-05>

Ptashchenko, O. V., Telyshevska, L. I., and Koliedina, K. O. "Efektyvnist ekolohizatsii innovatsiinoho rozvytku pidpriemstva" [The Effectiveness of Greening the Innovative Development of the Enterprise]. In *Finansy pidpriemstv: problemy teorii ta praktyky*, 55-69. Kharkiv: Lider, 2014.

Reznikova, N. V., Rubtsova, M. Yu., and Ivashchenko, O. A. "Perspektyvy rozvytku stratehii mizhnarodnoho marketynhu v umovakh hlobalnoi konverhentsii" [Prospects for the Development of International Marketing Strategies in the Context of Global Convergence]. *Efektivna ekonomika*, no. 7 (2019).
DOI: 10.32702/2307-2105-2019.7.10

Reznikova, N. V., Rubtsova, M. Yu., and Rylach, N. M. "Instytutsiini vazheli mizhnarodnoi konkurentospromozhnosti natsionalnoi innovatsiinoi systemy: problema vyboru instrumentiv stymuliuвання innovatsiinykh pidpriemstv" [Institutional Levers of the International Competitiveness of the National Innovation System: The Problem of Selecting the Instruments for Stimulation of Innovating Enterprises]. *Efektivna ekonomika*, no. 11 (2018).
DOI: 10.32702/2307-2105-2018.11.14

Yevtushenko, H. I., Kutsenko, V. I., and Ptashchenko, O. V. "Nova paradyhma vdoskonalennia systemy menedzhmentu v konteksti zabezpechennia ekonomichnoho rozvytku ta sotsialnoi bezpeky" [The New Paradigm for Improving the System of Management in the Context of Ensuring Economic Development and Social Security]. *Biznes Inform*, no. 4 (2017): 335-340. https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2017-4_0-pages-335_340.pdf